



ÜLIÕPILASTE LEHT

Nr 8. ☒ (Jaan. 1916) ☒ II. aastakäik ☒ 1915.

Sisu :

	Lhk.
1. Mihkel Mats †	202
2. Boris Keller †	202
3. Eesti üliõpilaste ja vilistlaste üleüldise Nimekirja arvustiöulised kokkuvõtted II. V. Ernits	204
4. Päättükk meie naisharitlestest 1. Alfred Nirk.	213

Kirjandus.

5. Heinrich Niggol : Eesti Arstiteadusline Sõnastik. V. Ernits.	218
---	-----

Üliõpilasorganisatsioonid.

6. EÜS 1914/15 a. V. E.	226
7. REÜS. 1914/15 a. N.	227
5. „Eesti Ühenduse“ asutamine	229
9. „Fraternitas Estica“ Lehe toetajaks liitumine	229

Väikesed teated.	229—232
--------------------------	---------

ÜLIÕPILASTE LEHT.

Eesti edumeeliste üliõpilaste häälekandja.

№ 8.

(Jaanuar 1916.)

1915.

Riigiraamatukogu

№ 37571



Mihkel Mats.

Mihkel Mats †.

12. juunil s. a. langes kangelase surma sõjaväljal stud. oec. Mihkel Jüri poeg Mats. Kadunu sündis 20. oktoobril 1892. a. Jõõpras, kehvade vanemate lapsena. 1911. a. lõpetas ta Riia vaimuliku seminari ja astus Petrogradis Politehnikumi majanduse jaoskonda. Instituuti tulles astus Mats kohe Ilmarisse, milles ta huvitusega kaasa elas; 1914. a. algusest oli ta ka korp. Rotalias liikmeks. Sõja aegu astus ta vabatahtlikuna tegevasse sõjaväkke ja teenis Ahtõri hussaaride polgus, K. K. Olga Aleksandrovna eskadronis. Vapruse eest annetati temale 4. järgu Georgi rist, tõsteti alamohvitseriks ja pandi juba pääle surma 3. järgu risti saamiseks ette. Viimasel ajal nimetati Mats maakuulajate salga juhiks, ja selles elukardetavas ametis „isamaa ilu hoieldes, vaenlaste vastu võideldes“ langes see paljutöötav noor elu. Rahu tema põrmule!

Stud. med. Boris Keller †.

20. dets. 1915 suri Petrogradis asearst stud. med. Boris Keller, raske haiguse järele. Boris Keller on sündinud 18. okt. 1888 Võisiku vallas Viljandimaal, vallakirjutaja pojana. Isa surma järele Tartusse asunud, as-

tus ta 1899 Tartu kroonu gümnaasiumi ja lõpetas selle 1909 aastal. Samal aastal astus ta Tartu ülikooli arstiteaduskonda. Sõja kestusel kutsuti Boris Keller asears-tina väeteenistusse, kus ta, juba enne nõrga tervisega,



Boris Keller.

kopsuhaigusele ohvriks langes. Üliõpilasena oli Boris Keller pikemat aega EÜS:i liige, ja ainult sõjaaegiste olude tõttu ei saanud ta viimasel ajal seltsis kaasa elada. Oma südamliku ja elava iseloomuga võitis Boris Keller kõigi kaasvõitlejate lugupidamise, mis laskis tema surma tunduda valusana kaotusena.

Eesti üliõpilaste ja vilistlaste üleüldise Nimekirja arvustikulised kokkuvõtted II.

4. Eesti vilistlaskonna territoriaalne tegevusala

Õpiharü.	K o d u m a a l		Väljasp. kodumaad		Soome	Väijamail.	Teadmata.	Kokku.
	Linnades	Maal	Lähemis asund.)*	Kaugem. riigis.				
jur.	84 (1 et phil.)	6 (3 ajut.)	20	9	—	1	3	123
med.	51	16 (2 ajut.)	7	10	—	—	2	86
dent.	10	—	1	—	—	—	1	12
pharm.	8	13	8	14	—	—	—	43
vet.	8	3	2	2	—	—	—	15
theol.	25	40	6	4	1	2	—	78
theol. orth.	—	1	1	—	—	—	—	2
philos.	—	—	—	1 (et theol.)	—	—	—	1
phil.	11	1 (ajut.)	4	7	4	—	1	28
„ class.	—	—	1	—	—	—	—	1
„ orient.	—	1	1	1	—	—	—	3
hist.	4	2 (1 ajut.)	—	5	—	—	1	12
archeol.	—	—	—	1 (et phil.)	—	—	—	1
math.	5	1 (ajut.)	3	5	—	—	2	16
astron.	—	—	—	1	—	—	—	1
phys.	—	—	—	2	—	—	—	2
chem.	2	—	2 (1 et oec.)	—	—	2	—	6
rer. nat.	7	—	—	1	—	—	—	8
agr.	11	3	1	4	—	—	1	20
oec.	1	—	4	—	—	1	1	7
rer. merc.	16	1	2	3	—	1	—	23
silv.	—	—	2	1	—	—	—	3
ing.	14	3 (1 ajut.)	2	6	3	—	1	29
„ mech.	6	—	5	5	1	1	—	18
„ arch.	7	1	2	3	—	—	—	13
„ techn.	2	1 (ajut.)	4	1	—	—	—	8
„ mont.	—	—	4	4	—	—	—	8
„ teede	2	—	1	2	—	—	—	5
„ electro.	—	—	2	1	—	1	—	4
„ chem.	—	1	3	2	—	—	1	7
„ arch. nav.	1	—	1	—	—	—	—	2
„ beton.	—	—	1	—	—	—	—	1
„ geol.	—	—	—	1	—	—	—	1
mus.	3	—	4	1	—	1	1	10
gymn.	1	—	—	1	—	—	—	2
maalik.	—	—	—	1	—	—	—	1
milit.	—	—	—	1	—	—	—	1
teadmata	3	3	12	8	—	1	2	29
Kokku	282	97 (10 ajut.)	106	108	9	11	17	630

„Lähemate asunduste“ all on siin mõeldud Riiga, Peetrlinna, Pihkvat ja Peetrlinna kubermangu. Eraldi on neid sellepärast vaadeldud, et siin on siiski olemas mingi kontakt oma rahvaga.

Nagu sest tabelist näha, on arvustiku aluseks olnud vilistlaskonna enamus kodumaal tegevuses, nimelt 382 inim. (60,20/o), kuna väljaspool kodumaad asub 234 vilistlast (360/o). Ülejääk 2,30/o — teadmata kus, arvatavasti suuremalt osalt Venemaal. Nähtavasti asub kodumaalt eemale protsendiliselt kõige rohkem ing., pharm., math. ja phil.; ka jur. ja med. annab tubli arvu kodumaalt lahkujaid, mis aga protsendiliselt siiski on vähem eelnimetatud õpiharude omast.

Õpetlik on pilk heita meie akadeemilise hariduse edustuse m a a l.

Meil asub kodumaal vähemalt 900 tuh. inimest maal*), vahest 150 tuh. eestlase ümber linnades, kuid siiski asub linnades 3 korda rohkem vilistlast, kui maal. Raskesti kaaluv asjalik tõendus linnade rahvuskultuurilise tähtsuse kohta!

97 maal asuvast vilistlasest 10 ajutist, s. o. senni veel mitte kohta saanut mahaarvatud, jääb kõigest 87 ülikooli haridusega isikut meie kodumaa 107 maa-kihelkonna kohta! Meil on kõigest 40 Eesti soost õpetajat, kuid missugust rahvuskultuurilist jõudu kaugelt suurem hulk neist edustab, on meil kõigil teada. Arste on meil maal kõigest 14, s. o. iga 7—8 kihelkonna päale üks! Umbes samasugune on Eesti rohuteadlaste arv maal, 13. Agronoomegi asub maal kõigest 3, kuna neid linnades 11 leidub; nähtavasti oleme meie veel õige kaugel sest põllukultuura põhjalikkuse ajajärgust, kus vähemalt igas kihelkonnas peaks üks agronoom olema. Sama nõrgalt on maal edustatud insenerid (4) ja loomaarstidgi, muist juhuslikuist võõraist kõnelemata.

Kui seegi hõre, omalt suuremalt osalt rahvuskultuuriliselt väheproduktiivne akadeemiliselt haritud ringkond ühtlaselt oleks jaotatud! Kuid meil on 51 kihelkonda, kus Nimekirja järele ühtegi vilistlast ei leidu, 21 neist ühte üliõpilastki mitte. Ses suhtes on iseäranis tähelepanevad Lääne- ja Saaremaa: esimeses on 17 kihelkonnast 13 ilma vilistlasteta, 9 ilma üliõpilasteta, neist 8 ilma mõlemata, kuna Saaremaa 13 kihelkonnast on 8 ilma vilistlasteta; Harjumaal samuti 8, Virumaal 7, Pärnumaal 6, Tar-

*) Rahva arvu kohta olen teated võtnud „Ühiselu“ kalendrist 1914 a.

tumaal 4, Järvamaal 3, Võrumaal 2; ainult Viljandimaal puuduvad vilistlasteta kihelkonnad.

Üksikuis kihelkonnis on vilistlased järgmisel arvul edustatud. 41 kih. on 1 vil., 8 kih. 2 vil., 3 vilistlast on Raplas, Suure-Jaanis, Karulas ja Räpinas, 4 — Pillistveres ja Vändras, 5 — Ambblas (Tapa alev).

Vilistlaste arvu maakondade järele tähele pannes saame järgmise rea: Tartumaa 17 vil., Viljandimaa 16 vil., Võrumaa 12 vil., Pärnumaa 9 vil., Harjumaa 9 vil., Järvamaa 8 vil., Saaremaa, Järvamaa ja Läänemaa 4 vil. See rida muutub aga, kui me võtame selle aluseks vilistlaste arvu iga maakonna 10 tuhande elaniku kohta. Siis saame: Viljandimaa 1,6, Järvamaa 1,3, Võrumaa 1,1, Tartumaa 1,0, Harju- ja Pärnumaa 0,9, Saaremaa 0,6, Läänemaa 0,4 ja Virumaa 0,3.

Neid arvusid vaadeldes peame otsusele jõudma, et meie maa pole veel sugugi üliküllastatud haritud jõududest. Ta ootab lisaväge meie maaharitlaste ridusse, meie praegu õppivalt üliõpilasnoorsoolt!

Omast kohast pakub huvitust kodumaale jääjate ja kodumaalt lahkunute vahekord eri õpilinnade ja üliõpilasorganisatsioonide järele. Tartus on nimelt õppinud 301 vil. *) — nii siis ligi pool meie vilistlaskonnast (630); Peetrilinnas on õppinud 111 vil. (7 naisvil.), Riias 87 vil., Moskvas 24 vil. (1 naisvil.), Varssavis 7, Helsingis 6 (3 naisvil.), Strelitzis 5, Kiievis 1, Bernis 1 (naisv.), Königsbergis 1 ja Bonnis 1, teadmata kus 85 vil. (3 naisv.). Kodumaalt lahkujate hulgas on aga 72 Tartus õppinud (alla $\frac{1}{5}$), 69 Peetrilinnas õp. (üle poole), 40 Riias õppinud (alla poole), 15 Moskvas õppinud ($60\frac{0}{0}$).

Täielisema pildi annab kodumaalt lahkujate kohta järgmine tabel, üliõpilasorganisatsioonide järele (v. lhk. 207).

Vilistlaste kodumaale jäämise protsenti aluseks võttes saame Eesti üliõpilasorganisatsioonide kohta järgmise rea: 1) Ugala, Ühendus, EÜS, REÜS, Estica, Sakala — 100—68 $\frac{0}{0}$; 2) Vironia — 50,7 $\frac{0}{0}$; 3) Esto-Fennia, MEÜS, Ilmarine, PEÜS, Põhjala, Rotalia — 40—20 $\frac{0}{0}$. Jämedis joonis: Tartu üliõpilaseltsidest jääb $\frac{3}{4}$ vilistlasi kodumaale, Riia organisatsioonidest vähe üle poole, Peetrilinnast üle $\frac{1}{4}$. Siin juures peab aga seda tähendama, et päälinna seltside oma kasvatatud vilistlasi veel kuigi palju pole, organisatsioonide nooruse tõttu. Väljaspoolt organisats-

*) Nende hulgas 8 naisvil. ja 2 ka Petrogradis, 3 ka Moskvas õppinud; või on meil siin tegemist ainult hilisema teise linna üliõpilasorganisatsiooni vilistlaskogu liikmeks astumisega?

joone on kodumaale jääjate protsent selle tõttu nii kõrge, et selles on suurem osa tartlasi.

Huvitav ja tarviline oleks eritella meie rahvuskultuurilise traagika raskema küsimuse, meie haritlaste kodumaalt lahkumise objektiivseid ja subjektiivseid põhjusi. See viiks aga meid sel puhul otsekohelest ülesandest eemale.

Väljaspool kodumaad asuvad vilistlased üliõpilas-organisatsioonide järele.

Organisatsioon.	Kodumaal.	%	Väljaspool kodumaad.	%	Teadmata.	%	Kokku	Neist enne organisatsioon.
EÜS . . .	112 ¹⁾	72,3	43 ²⁾	27,7	—	—	155	16
Ühendus . .	20	76,8	6	23,2	—	—	26	—
Estica . . .	15 ³⁾	68,1	7 ⁴⁾	31,9	—	—	22(+1)	—
Sakala . . .	21 ⁵⁾	68	10 ⁶⁾	32	—	—	31(+1)	—
Ugala . . .	3	100	—	—	—	—	3	—
Vironia . . .	33	50,7	32	—	—	—	65	—
KEÜS . . .	13	72,2	5 ⁷⁾	49,3	—	—	18(+1)	—
PEÜS . . .	13 ⁸⁾	27,7	23 ⁹⁾	27,8	11	23,3	47(+1)	—
Põhjala . . .	11 ¹⁰⁾	26,2	29	49	2	4,8	42(+1)	21
Ilmarine . . .	1	33,3	1 ¹¹⁾	69	1	33,3	3(+2)	—
Taim . . .	—	—	—	33,3	—	—	—	—
Rotalia . . .	1	20	4 ¹²⁾	—	—	—	5(+1)	—
MEÜS . . .	9 ¹³⁾	36	15 ¹⁴⁾	80,60	1	4	25(+2)	2
Esto-Fennia	2	40	3	00 98	—	—	5	—
Väljaspool .	125	68,3	56	7	2	1	183	—
Kokku: . . .	379	60,2	234	37,1	17	2,7	630	—

1) Neist 1 ka PEÜS:is, 2 MEÜS:is, 1 Esticas ja 1 Sakalas;
 2) Neist 1 ka Esticus, 1 REÜS:is ja 1 MEÜS:is; 3) +1 EÜS:is; 4) +1 EÜS:is; 5) +1 EÜS:is; 6) Neist 1 ka Rotalias; 7) +1 EÜS:is; 8) 1 ka Põhjalas + 1 EÜS:is; 9) 2 ka Ilmarises; 10) + 1 PEÜS:is; 11) + 2 PEÜS:is; 12) + 1 Sakalas; 13) + 2 EÜS:is.

5. Üliõpilaskonna jagunemine õpilinnade ja organisatsioonide järele.

1915/I õppis :

Õ p i l i n n	Meesüliõp.	Naisüliõp.	K o k k u.
Tartus	337	49	386
Peetrilinnas	198	59 ¹⁾	257
Riias	95 ²⁾	—	95
Moskvas	38 ³⁾	20	58
Varssavis	9	—	9
Helsingis	3	1	4
Strelitzis	11 ⁴⁾	—	11
Harkovis	—	1	1
Leipzigis	1 ⁴⁾	—	1
Berlinis	1 ⁴⁾	1 (enne)	2
Teadmata	5	1	6
	698	132	830

Nagu sest tabelist näha, on Tartu edustus meie üliõpilaskonnas pea samal astmel, nagu vilistlaskonnas: ligi pool kummastki. Nimekirja põhjal on Peetrilinnas tervelt 129 üliõpilast vähem, kui Tartus; vahe jääks arvatavasti siiski alale, kui kõik Peetrilinna ja Tartugi väljaspool organisatsioonegi seisvad Eesti üliõpilased juure arvataks.

Saksamaa (1914/I) on ses tabelis kõigest 14 üliõpilasega edustatud; ankeedi pääle vastas 1912/13 a. aga Saksamaalt 21 üliõp.⁵⁾

1) 1 enne Moskvas; 2) 1 enne Tartus; 3) 1 enne Peetrilinnas;
4) 1914/I. 5) A. Oinas, Eesti üliõpilasnõorsugu arvudes, Ül. Leht. nr. 3—4 1914 a., lk. 15.

Üksikute üliõpilasorganisatsioonide liigete arv oli järgmine: EÜS 136, PEÜS 96, MEÜS 54, Vironia 48, Põhjala 46, Estica 43, Sakala 42, Ühendus 34, REÜS 29, Taim 21, Ilmarine 20, Ugala ja Rotalia kumbgi 19, Esto-Fennia 8.

„Rühmade“ arvulised jõusuhted meie vilistlas- ja üliõpilaskonnas oleksid järgmised: 1) EÜS, Põhjala, (?) Ilmarine, REÜS ja Tartu naisüliõp. — 217 vil., 271 üliõpil.; 2) Ühendus, PEÜS, MEÜS, Taim (?) — 96 vil., 179 üliõpil. (5 kahes org.); 3) Vironia, Sakala, Ugala, Rotalia — 104 vil., 128 üliõpil. Vilistlasi ja üliõpilasi kokku arvates oleksid aga arvulised jõusuhted järgmised: „keskerakond“ — 488 in., „pahem tiib“ — 275 in., parem tiib“ — 232 in.

Tahaksin veel ühe nähtuse pääle tähelepanekut juhtida meie üliõpilasorganisatsioonide elus. Nende kokkuseade, iseäranis üliõpilasseltside juures, on küllalt ebaseisukas: lahkumisi ja eemalejäämisi tuleb palju ette, nii hästi vilistlas- kui üliõpilaskonnaski. Esitame arvud: EÜS 16 vil., 45 üliõpil.; Põhjala 21 vil., 28 üliõpil.; PEÜS 15 üliõpil.; Ilmarine 5 üliõpil.; MEÜS 2 vil., 2 üliõpil.; REÜS 2 üliõpil.; Estica, Sakala, Taim — igast ühest 1 üliõpil.

Nagu neist arvudest näha, on küsimus tõsine EÜS:i, Põhjala, PEÜS:i ja Ilmarine kohta Üliõpilaste eemalejäämiseks võivad ju välised põhjused, rahaline kitsikus jne. omalt kohalt kaaasa mõjuda, iseäranis praegusel ajal. Ei saa aga salata, et selles eemalejäämise taudis siiski muudgi peitub, iseäranis kui see ka vilistlastele on külge hakanud. Emb kumb: kas ei suuda seltsid neile midagi pakkuda, või ei taha ehk ei suuda nemad seltside ülesannetele kaasa elada. Mõlemal korral on nähtus eitav.

6. Kust tulevad meie üliõpilased?

Enne kuulsime, et kodumaa vilistlastest asub $\frac{3}{4}$ linnades, $\frac{1}{4}$ maal. Üliõpilaskonnas on asi tasapoolsem: maalt on tulnud 389 üliõpil., kodumaa linnadest 331 üliõpil. (Liivim. 167, Eestim. 164 üliõpil.); asundustest maalt 13 üliõpil., linnadest 58 üliõpil.; teadmata 39 üliõpil. — kokku 830 üliõpilast. Nii on maalt tulnud üliõpilasi vähe enam kui linnadest. Kuna aga meil on maarahvast vähemalt 5 korda enam linnlastest, siis kõnelevad needgi arvud selget keelt linnade tähtsusest meie rahvuskultuurilises elus. Iseäranis Tallinnamaa kohta paistab see iseäranis teravasti silma: kuna Tallinna linn annab 117 üliõpil., tuleb neid kogu Tallinnamaalt kokku 98!

Teised Eesti linnad esinevad järgmiste üliõpilaste arvudega: Tartu 99, Pärnu 39, Narva 24, Rakvere 15, Kuresaare 11, Valk ja Viljandi 7 kumbgi, Haapsalu 6, Võru 4, Paide ja Baltiski 1 kumbgi.

Suur vahe on Liivi- ja Tallinnamaa vahel maalt tulnud üliõpilaste arvu poolest: Liivimaalt 291, Tallinnamaalt 98, olgugi, et Liivimaa Eesti osa maaelanikkude arv oli 1914 a. umbes 531,000, Tallinnamaal aga 381,000. Üksikute maakondade järele on üliõpilaskond järgmiselt edustatud: Tartumaa 103 ül. (1 kih. 0 üliõp.), Viljandimaa 89 ül., Võrumaa 43 ül. (2 kih. 0 üliõp.), Pärnumaa 41 ül. (1 kih. 0 üliõp.), Saaremaa 8 ül. (10 kih. 0 üliõp.), pääle selle Valga maakonnast 4, Volmari maakonnast 3 ül. Eestimaal oli Virumaal 37 ül. (2 kih. 0 ül.), Harjumaal 24 (5 kih. 0 ül.), Läänemaal 20 ül. (9 kih. 0 ül.) ja Järvemaal 17 ül. (2 kih. 0 ül.). Üle kogu maa tuleb keskmiselt 3,6 ül. kihelkonna kohta, Eestimaal eraldi vähe alla 2, Liivimaal vähe üle 4 (Viljandimaal 10, Tartumaal 5,5, Võrumaal 5, Pärnumaal 3,5 ja Saaremaal 0,5).

Üle 10 üliõpilase oli järgmises kihelkonnis: Põltsamaal 17, Paistus ja Urvastes 15, Helves 14, Nõos, Jõhvis ja Pillistveres 12, Hallistes ja Kodaveres 11.

Kui iga 1000 inimese kohta tulev üliõpilaste arv aluseks võtta, saame järgmise rea: Viljandimaa 0,9, Tartumaa 0,6, Võru- ja Pärnumaa 0,4, Järva- ja Virumaa 0,3, Harjumaal 0,25, Läänemaa 0,23, Saaremaa 0,09. Meil on tõepoolest maakohti, mis oma hariduse ja jõukuse poolest Ungari ruteenidest liiga palju kõrgemal ei seisa!

Olen enese jaoks meie vilistlased ja üliõpilased ristikestega kodumaa kaardile märkinud. Üldmulje on järgmine: Tartust pääle algab tihe üliõpilaslaine lõunapoole, umbes Otepää paigu kaheks jagunedes. Väiksem haru ulatab Põlva ja Räpina kaudu Võõbsuni, suurem haru paindub ümber Virtsjärve Viljandini. Põhjapoole minnes, Suure- ja Kolga-Jaanis harveneb laine märksa, et veel Pillistveres ja Põltsamaal tugevasti tiheneda. Väljaspool nimetatud piirkonda on maa üliõpilastest võrdlemisi lage, iseäranis saartel, Läänemaal, Taga-Pärnumaal ja Peipsipoolsel Virumaal. Üksikutena saartena paistavad silma Jõhvi ja Kodavere.

Kui tehtaks üksikasjaline uurimistöö kultuura ajaloolis-geograafilise laialilagunemise kohta Eestis, siis — usun ma — annaks see lõppotsused, mis oleksid enam-vähem kokkukõlas eelpool esitatud kõrgema hariduse laialilagunemisega. See olekski täitsa loomulik: akadeemiline haridus on ju võimalik ainult üle-

üldisema hariduse ja jõukuse õiena, mis — pääle kõige muu — suurel määral maapinna füüsilisest viljakusest oleneb.

Meie asunduste rahvuskultuuralist olemasolu dokumenteerivad 71 üliõpilast: 58 linnadest, 13 maalt. Linnade asundused on järgmiste arvudega edustatud: Peetrilinn 30, Riig 6, Oudova 4, Moskva ja Eupatooria 3, Pihkva ja Tsarskoje Seloo 2, Jamburi, Kroonlinn, Toropets, Tveer, Samaara, Kertsh, Suhuun ja Omsk 1. Maa-asundustest on 3 Peetrilinna kubermangust, 3 Kaukasusest, 2 Tauria, 2 Novgorodi, 1 Mohilevi ja 1 Samaara kub., 1 teadmata kust.

7. Lõppsõna.

Eesti üliõpilaste ja vilistlaste üleüldise Nimekirja esimene katse ei ole küllalt täielik. Sel on puudusi nii hästi materjali ulatuse kui ka teadete sisu poolest. Kuid siiski lubab see teha mõnegi huvitava järelduse meie akadeemilise ringkonna kohta. Need saaksid aga täpikäälsemad kui me neid võimalikult täielikuma ainestiku põhjal teeksime. See oleks esimene samm meie akadeemiliste ringkondade üleüldisema rahvuskultuuralise mobiiliseerimise sihis.

Kõige päält, teateid peaks täiendama materjali ulatuse poolest. Tuleks teateid koguda kõigilt organisatsioonidelt ka nende endiste liigete kohta (vähemalt nimed!). Peaks läbivaatama kõigi kõrgemate koolide Личные Составы ja teateid koguma neis esinevate eesti- ehk saksapärase nimele kohta. Miski suhtes küsimusaluste nimele kohta peaks võimalikult mitmelt poolt teateid pärima. Väljaspool organisatsioone seisvate üliõpilaste ja iseäranis vilistlaste kohta peaks võimalikult täielikka teateid koguma. Oma osa teateid võiksid anda igasugused korraldused ja seltsid, ajalehetoiinetused jne. omade akadeemilise haridusega tööjoudude kohta. Surnudgi kaasvõitlejate ja üliõpilaste kohta peaks teateid koguma.

Teated peaksid täielikumad olema. Neis peaks sisalduma ünnikoht ja aeg, keskkool, ülikooli astumise, vilistlastel ka lõpetamise aeg, eriteadus, praegune suveasukoht (täielik aadress), tarbekorral linna aadress (iseäranis kui see kindel on). Kõike seda on tarvis seks, et võidaks täpikäälsemalt käsitusele võtta meie akadeemilise pere kasvamise ja selle geograafilise laialilagunemise küsimus, mis oleks õige tähtis päätükk meie kultuuraloost üleüldse. Iseäranis huvitavad tohiksid siin olla paralleelid meie akadeemilise ja üleüldise hariduse vahel.

Teadete hulgas peaks nimetama sedagi, missuguses üleüldises ehk kohalikus haridusliku sihiga seltsis keegi liige ehk

tegev on, missugustele ajalehtedele ehk -kirjadele ja perioodilistele väljaannetele keegi on kaastööd teinud, mida eriraamatuina ehk broshüüridena kirjutanud, mitu kõnet pidanud (muidugi umbes arvatud). Selle materjali nõutav ruumikulutus nimekirjas poleks kuigi suur — ja olgugi, et need teated on teatava määrani intiimsedgi, on nad siiski õige tarvilikud koguvaate saamiseks meie vaimliste kalduvuste kohta ja — pääasi — meie vaimlise põnevuse karakteriseerimiseks. Sellest naiivist häbelikkusest peaksime aga üle olema, et me omi rahvuskultuuralisi ja ilmavaatelisi poolehoidmisi dokumenteerituina ei julge näha.

Teateid peaks koguma muulastunute ja muulastegi akadeemilise haridusega isikute kohta, kes kodumaa piirides asuvad; vähemalt peaks nende arvu kindlaks tegema üksikute kodumaa linnade ehk kihelkondade kohta. Siit võiksime me igatahes väga huvitavid teateid saada meie kodumaa rahvuste haritud jõudude vahekorra kohta; neist võiksime jällegi teatuid tuleviku direktiive järeldada. Tartut ja Tallinnat peaks ses mõttes muidugi muust kodumaast eraldi vaatlema. Muulaste kohta peaks tooma vahest ainult nime, ameti ja sellesse astumise, veel parem meie kodumaale asumise aasta. Vahest oleks hää sellegi kohta teateid saada, missugused riigiosad meile kõige rohkem ametnikka saadavad. See ei ole aga siiski ilmtingimatult tarvilik.

Üksikasjalisi teateid sisaldava nimekirja järel peaks leiduma üldine tähestikuline nimekiri, siis üksikute organisatsioonide tähestikulised vilistlaste ja üliõpilaste nimekirjad ühes nimekirjadega endiste liigete ja vilistlaste kohta. Järgnema peaks meie üldiste ja kohalikkude haridussihiliste seltside akadeemilise haridusega liigete nimekirjad (vähemalt arvud!) ja üksikute ajalehtede, ajakirjade ja perioodiliste väljaannete kaastööliste nimekirjad ehk jällegi vähemalt arvud.

Teadete kontrollamiseks peaks enne trükkimist korrektuurpoognaid saatma nii hästi üliõpilasorganisatsioonidele kui mujalegi, kust täiendusi loota.

Lõppeks peaks Nimekiri sisaldama lühikese ülevaate Eesti üliõpilaskonna ajalukku, arvustikulised kokkuvõtted nimekirjas leiduvate teadete kohta ja neist tehtavad järeldused ja tulevikusoovid meie haritud jõudude mobiliseerimise kohta. Nimekirja peaks vähemalt paaris tuhandes eksemplaris trükkima, et sellega võiks üles otsida kõiki meie akadeemilise haridusega isikuid. See teeks ju mõne rubla kulu igale üliõpilasorganisatsioonile, kuid neist väikestest ainelistest ohvritest peaks üle saama asja enese pärast.

Selle nimekirja peaks nii üksikasjalise ja täielise valmistama, et edaspidi tarvitseks avaldada ainult selle täiendusi. Selks peaks hoolega eeltöid tegema ja nende vilja mitte nii kiirelt avaldama, nagu see esimese Nimekirjaga sündis, kus selle ilmumise tähtaeg oli määratud liiga lühikeseks. **V. Ernits.**

Päätükk meie naisharitlastest.

Nagu igas meie elu avalduses, samuti ka meie õppiva noorsoo keskel valitseb organiseerumise puudulikkus. On ju teada, et Eestis kõrgema hariduse saajate arv võrreldes õige suur on, vahest suurem kui ühelgi teisel rahval. Selle pääle vaatamata ei avalda meie üliõpilaskond mitte niisugust mõju elus, mis muidu sarnane kogu võiks avaldada ja peaks avaldama. Meie inimesed on harjunud, suuremalt jaolt juba maast madalast pääle, väikeselt läbi ajama ja vähe nõudma. Ikka teiste taga, mitte ette tükkides. See iselocmu joon on üleüldiselt tuttav. Ja kui vanemate pärandus on ta ka tähele pandav õppiva noorsoo juures.

Eestlane võõras linnas kõneleb parema meelega Vene või Saksa keelt, nagu Eesti keele kõla kartes. Vahest harva sõandatakse emakeeles juttu vesta, ja selle juures muidugi tasase häälega, et seda võõrad tähele ei paneks; ehk jälle, kui muud keelt ei osata. Õppida võiksimme ses asjas naabrite käest. On lätlane näituseks võõras linnas, siis kõneleb ta oma emakeelt nõnda, et seda ka üle uulitsa võib kuulda.

Emakeeles aga austab iga inimene oma rahvast. Kuna rahvustunne on üks sügavamist ja kõrgemist tundeist, siis on arusaadav selle suur tähtsus rahva edenemise seisukohalt vaadates. Iseäranis välja arenenud peaks see tunne haritlastel olema. Just nemad peaksid eriti suurt kohustust tundma oma rahva ja rahvuse vastu. Meil peab see arvamine üleüldiseks saama, ja igatüks, kel rinnus Eesti veri tuksub, peab seda ka teistele ütelda julgema.

Senni ajani kadus võõraste hulka palju; kadus haritlasi, kadus ka teisi.

Senniaegsed kadakad ja ülejoosikud on kasvatus ja kool mõju produkt. Iseäranis suur mõju meelsuse pääle on kasvatusel perekonnas; ei mängi muidugi väikest osa selle poolest koolgi.

Hariduse omandamise tingimused on eestlastel, nagu teistel väikerahvastel, üleüldiselt väga halvad. Vene keskkool, samuti saksalaadilised koolid ei suuda mitte lapse loomulikka omadusi

välja arendada. Ja vaimline väljakujunemine jääb selle tõttu kängu, või on täiesti ühekülgne, shablooniline. Sellest tuleb ka aadete puudus, mis avaldub kõigepäält ükskõiksuses ja iseseisvuse puuduses.

Kannatavad selle mõju all kõik. Palju silmatorkavam aga on halb tagajärg naisterahvaste juures.

Meil ei ole siiani selle üle palju järele küsitud, missugust haridust naisterahvale anda. Pääsi oli vanemil, et tütar aga linnas koolis käiks. Ja sääal juures ei olnud rohkem valida, kui saksalaadiliste ja kroonu keskkoolide vahel.

Viimasil aastail on parandust siia toonud Eesti progümnaasiumid ja eriti Eesti Tütarlaste Keskkool Tartus.

Need koolid on rahva elu nõuetest ja tarvetest välja kasvanud. Kuid nad ei ole kahjuks veel üleüldist ja laialist poolehoidmist leidnud, kuida nad tõesti väärt.

Allpool saab jutt olema kroonu ja saksalaadiliste koolide kasvandikkudest. Käesolev kirjutus tahab ainult üksikuid jooni tõmmata, et lühikest ülevaadet saada meie naisharitlastest. Ka oleks ta vahest tõukekiviks, mis kirjutusi esile kutsuks sel alal.

*

Iga aasta lõpetab suur hulk neidusid gümnaasiumi kursuse. Neist pöörab üks osa pääle tunnistuse kättesaamise kodumaale selja ja veereb Venemaale. Võrdlemisi vähesed gümnaasiumi lõpetajaist püüavad saada kõrgema hariduse osalisiks. Suurem jagu viimastest läheb päälinnadesse õppima, üksikud jäävad Tartu. Tähelepanemisvääriline 0/0 gümnaasiumi haridusega neidusid jääb kodumaale ja oma kodukohtadesse elama, kus nad on mitmesugustel aladel tegevad.

Pärastise elukutse valimises tuleb kooli mõju selgesti nähtavale. Peaaegu kõigil gümnaasiumi lõpetajail ja paljudel neist, kes enne lõpetamist sääalt lahkuvad, on märgatav „tungkuhugi“, mis neid rahulikult ei luba koju elama jääda. Ka on praegusel koolil nii palju mõju alati, et ta oma kasvandiku kodu küljest lahti kisub, vähemalt sideme koduga lõdvaks teeb. Kuid isikulised kalduvused, perekondlik elu-olu ja veel mõned muud tingimused võimaldavad mõnel puhul siiski kojujäämise.

I.

Küsime kõige päält: mis sunnib Eesti harituid neidusid hulga viisi Venemaa suurematesse ja vähematesse linnadesse valguma, et sääal enestele ülespidamist muretseda bonnedena ja veel mõnel muul viisil? Kas on sarnane elukutse meelitav?

Õeldakse, peab ju midagi tegema. Kodumaal ei ole ühtegi pääle hakata. Tegevuseta seista ja ootaja osa mängida ei ole ka just armas.

Tõsi küll — midagi peab tegema. Töös ja tegevuses peitub elumõte. Ja tegevuseta olek on kõige paha algusjuur.

Kuid ütlus, nagu ei oleks kodumaal midagi pääle hakata, ei ole küllalt põhjendatud. Samuti ei ole küllalt põhjendatud arvamine, nagu oleks võõrsil elu parem ja kasvaksid sääl ainult roosid. Kaugel ei paitata tulijaid mitte. Sääl on hää, kus meid ei ole — see on sagedasti paljas arvamine.

Nagu juba ülal tähendatud, loob praegune keskkool niisuguse seisukorra, kus õpilase sidemed koduga katkevad ehk kõige vähemalt lõdveneivad. See on üleüldiselt nii.

Peab oletama, et ka „vana moodu“ elamine selle juures oma jagu süüdi kannab. Enamvähem laienenud silmaringiga noore inimese hingeliste huvidele ei vasta nii mitmes tükis tema endine lähem ümbrus. Ja sellepärast paistab kodune elu-olu igavapoolne, vastumeelne, eriti veel siis, kui teisi omataolisi lähidal ei leidu.

Noored on üleüldiselt otsijad, kes sagedasti rahul ei ole sellega, mis enne neid tehtud. Nooruse vaimustuses luuakse uusi sihte ja teid, ollakse valmis ümber paiskama kõike vana, mida enam ajakohaseks ei loeta.

Rahulolematus on ülepää loova hinge tunnismärk. Kuid sellel peavad omad piirid olema, millest üle minna ei tohita.

Rahulolematus selle elu ja olu vastu, mis inimese on sünnitanud ja üles kasvatanud, ei tohi nõnda suureks minna, et see sääl enam midagi väärtuslikku ja tähelepanemisväärilist ei luba näha. Arusaadav on siis, et inimesed, kes omas otsustamises nii kaugele jõudnud, kodumaal ja liiatigi omas lähemas ümbruses hakkama ei saa. Need on kaugele minejad, kes ei katsugi järele mõtelda, kas vahest kuidagi viisi kodumaale jäämine võimalik oleks.

Kodumaale jäämine ja kohase teenistuse leidmine ei või sugugi praegusel ajal äravõitmatult raske olla, kui selleks on tahtmist. Selle juures peab aga unuma kergema töö igatsemine, mida võõrsil loodetakse leida.

Haritud tööjõud võib kodu ehtimises ja üleüldises edenemises kahekordist kasu tuua. Pääle selle, ja mis veel pääasi, on iga üksiku edenemise ja arenemise seisukohalt tarvilik ning kasulik omases seltskonnas liikuda.

Tööpõldusid avaneb naisterahvastele ikka rohkem ja rohkem. Ja kui neid veel küllalt ei ole, siis tuleb uusi luua ja üles leida.

Sellepärast, kui mõni kuhugi hakkama ei saa, siis ei tähenda see veel, et kodumaal midagi teha pole.

Tung väljapoole on paljudel kordadel moodu asjaks saanud. Alatihti sõidetakse kodust välja hoopis, hääde lootustega kaugemal paremat leida, teades, et teised on enne samuti teinud. Kui hää see „parem“ on, selle üle ei küsita järele. Ja nii tuleb, et võõrsil tihti palju halbusi üle elatakse, millest kodus undgi ei nähta. Kodurahvale aga ei kirjutata sest ühtegi. Neile peab teadmine jääma, et nende laps ja õde sündsa koha pääl teenib, kus elu ja töö palju paremad, kui see elu, mis nemad kodus elavad ja see töö, mis nemad siin teevad.

Et võõrsil tööd peab tegema, seda ustakse küll, kuid see töö seatakse paremuse redelil kodusest tööst mitu astet kõrgemale. Teiste sõnadega: enam-vähem haritud neidude juures on märgata teatud põlgust töö vastu, mis meie koduse elu juures ette tuleb. Ühelt poolt toonitavad seda mõtet noored, teiselt poolt ei meeldi ka paljudele vanematele, kui nende haritud tütar koju jääb ja siin sedasama toimetab, mis ta ilma koolitamata oleks võinud teha.

Meil tuleb juba selgele arusaamisele jõuda, et see töö ja toimetus, mis meie elus avaldub, olgu missugusel tegevusalal tahes, sugugi halvem ei ole võõraste laste kasvatamisest ja õpetamisest, niisamuti ka ärimehe kontoris ja päevapildi ateljees teenimisest võõrsil.

Töö ei ole kellelegi häbiks, vaid auks, ükskõik missuguses vormis ta avaldub.

Aastakümneid tagasi kiideti Eestis iga neidu, kes virk oli töös ja lauluga omi toimetusi saatis. Sarnane neiu oli alati igaühe poolt häämeelega nähtud. Pean ütleva, oli olemas traditsioon, aade, mille poole suurem hulk püüdis.

Nüüdisaja haritud neidude juures kujuneb asi teisiti. Nagu ülal juba nimetatud, on paljudel neist tööst arusaamine üsna isesugune. Mis lauludesse puutub ja nimelt isamaa lauludesse, siis on lugu selle poolest päris halb.

Kui küsida gümnaasiumi haridusega neiuult, kas ta „Mu isamaa armas“ oskab, siis on pääraputamine vastuseks. Sagedasti võib tähele panna perekonna pidudel, kuidas noored kimbus on lauludega, kui hääs tujus ringmängu tahetakse teha. Harilikud ringmängu laulud on muu seas ka paljud isamaa laulud. Aga neid ei osata. Mõni tunneb ühel kui teisel laulul ainult esimesi salme või esimesi ridu. Ometi oleks igal noorel inimesel kui mitte kohuseks, siis auks seda maad, mida ta omana isamaana tunneb, tema tähtsamate laulude mõistmisega austada.

Kuid nende laulude asemele on mustlaste romansid astunud. „Ах, зачѣмъэта ночь!“ j. t. on paljudel algusest lõpuni pääs.

Ka kodumaa hariduslugu on peaaegu tundmatu vald. Eesti tähtsamid mehi ei tunne paljud nimepidigi. Samuti ei maksa Baltimaa ajaloost kõneldagi. Vähesed vahest teavad, mis meie esivanemad läbi on pidanud elama. Kuna eneseharimist väljaspool kooli ka kuigi suurel määral ei ole, siis on ka, võib olla, seletatud, miks kodumaale ja kõigele, mis sääal olemas, nii kergesti selg pöörtakse.

Nii jõuame küsimuste juure: kas on kaugel elu meelitäv ja teenistuse tingimused rahuloldavad?

Kui asja üleüdiselt võtta, siis tuleb mõlema küsimuse pääle eitavalt vastata. Ei lausu Eesti vanasõna asjata: kodu kõige parem.

Muidugi leiavad võõrsil mitmed rahuloldavat teenistust. On ju Venemaal palju jõukaid perekondi, kes omal, sagedasti ka au pärast, lapse jaoks bonne majas peavad. Kuid hääde kohtade pääle on palju tahtjaid ja sellepärast ei leia niisugusid kohti kergesti. Pahatihti tuleb bonnel lapsetüdrukuna esineda ja muid toimetusi majas teha, mis vahest sugugi haritud neiu kohased pole. Kuid hädasunnil lepitakse kõigega. Tasu küsimus jätab sagedasti palju soovida.

Ühe sõnaga, teenistuse perspektiiv ei ole võõrsil kuigi ligitõmbav ja meelitäv, varjukülgedest kõnelemata, mis säälses elus ette tulevad. Kuid võõrsile teenima minek on moodu läinud. Ja emadel täidab rahulolekutunne rinda, kui nende võsud kaugelte kohtade pääle lähevad.

Kodust minnakse välja vaimustusega. Mis aga kätte tahtakse saada, seda ei tea sagedasti väljaminejaist keegi, samuti ka seda, missugune elu kaugel ees ootab.

Võõrsil nähakse varsti, et lootused on petlikud. Võõras linnas hakkab igav. Inimene on ju seltskonna loom ega püsi üksinda elama. Nii otsitakse, luuakse tutvusi ja jäädakse siis enam vähem eluga rahule. Kuid tutvused on mitmesugused. Juhtumisi kokkusattunuga ei või neiu julge olla, et ta puhtalt tutvuse tulest läbi läheks. Ja nii kaotakse tihtilugu kas võõra hõlma või jäädakse petetuna ja langenuna laia maailma rändama.

Võõrsil lubatakse enesele ka palju rohkem, sest sääal ei kuule ega näe keegi, ei ole sõpru ega tuttavid lähidal, ei ole olemas seltskondlikku arvamist, millega rehkendada tuleks.

Seilepärast ei ole sugugi imeks panna, kui Eesti neidusid

tihti ühest või teisest süda-Venemaa linnast loomademaja ehk tsirkuse näitepõrandalt leiame.

Kui kõike säärast elu vaadelda ja üksikuid juhtumisi tähele panna, siis näeb nii mõndagi huvitavat. Rahvustundest ei maksa muidugi sarnaste veervate kivide juures palju kõneldagi. Tarvilikul korral unustatakse vanemad, kodu ja kõik, mis sellega ühenduses. Kroonu koolide kasvandikud painuvad vaikselt olude järele. Saksa koolist läbikäinud neid on palju südima. Neil on julgust küllalt mitte ainult Saksa keelega edvistada, vaid ka oma emakeele vastu välja astuda. Kui suurt osa Saksa koolist läbikäinud naised on etendanud, sellest annab tunnistust rohkearvuline kadakate tõug.

Viimane küsimus on väga laialdane ja nõuab ise pikemat harutamist.

Et võrdlemisi palju harituid neidusid kodumaalt võõrsile valgub ja sääl kultuuraväetisena hävib, — see asi annab mõelda.

Kas selleks õpivad meie noored? Kas selleks kannavad vanemad raskusi ja kulutavad vara?

Või mõeldakse pääle kahe-kolme aastase eemalviibimise kodumaale tagasi tulla? Ja mis on sarnase äraolekuga siis kätte saadud? Seda ei tea. Ainult aega on kaks-kolm aastat elust maha mõõdetud ja inimene on sedavõrd vanemaks läinud.
(Järgneb).

Jaroslavis,
1.XI.15.

Alfred Nirk.

Kirjandus.

Heinrich Niggol : Eesti Arstiteadusline Sõnastik.

EÜS:i LO toimetus, Põhja-Balti Arstideseltsi kirjastus, Tartus 1914. VIII+149+III lhk., h. 75 kop.

Päälkirjas esitatud oskussõnastiku arvustus „Ü. Lehes“ on 1¹/₂ aastat viibinud. Kuid vahest ongi see asjaolu käesoleval korral paremuseks: selle tõttu on võinud looduda teatav distants, vahekaugus arvustatavas teoses dokumenteeritud oskussõnade ja praeguse, rohkem edasi arenenud keele vahel. Arvus-

tuslähtekoha edasinihkumine on iseäranis tarviline siis, kui tuleb revideerida eneseigi endiseid keelelisi tõekspidamisi, nagu käesoleval korral.

Enne üksikute oskussõnade lähemat vaatlemist teeme mõned üldmärgused sõnastiku keele kohta.

Kõige päält, võõraskeeliste sõnade transkribeerimisel peaks eestipärasem olema. Tuleks kirjutada ,aparaat', ,mikroskoop', ,shanker' pro ,apparat', ,mikroskop', ,schanker'.

ea ~ *ää* küsimuses peaks foneetiliselt järjekindlamlal seisukohal asuma ja *ää* kirjutama: ,soonepäälis' pro ,soonepealis' jne. ,Lontlauud' asemele peaks kirjutama ainult ,lontlaud' — oleks juba aeg meie õigekirjutusest täielikult välja tõrjuda ebafoneetiline ja kunstlik *au* ~ *auu* vahetegemine. ,Kubel' asemele peaks kirjutama ,kubl', nagu ,libl', ,kobr', olgugi et klusiili ja sonandi vahele tekkiva *shva*-hääliku ($e > \partial$) vastavus pole Eesti keele kohta küllalt selgitatud.

Sõnade liitmisel tuleks rohkem nominatiivühendusi silmas pidada: ,hulltöbi', ,keiserlõige', ,süsihape', ,õhkrind' 'pneumothorax' pro ,hullutöbi', ,keisrilõige'(!), ,sõehape', ,õhurind'; vrdl. ,soolhape' samas sõnastikus. Ühte peaks kirjutama kogu hulga sõnu, nagu ,sadulluu' pro ,sadul luu' jne. ,Põhja'- ehk ,põhjus'- asemel peaks kirjutama ,põhi'- järgmisis liitsõnus: ,põhituiksoon', ,põhiseadus' pro ,põhjatuiiksoon', ,põhjusseadus', ,*-ise*-, ,*use*-liitumiste asemel peaks tarvitama *e*-tumid ,*is*-, ,*us*-vorme: ,seadmisjõud', ,närbimishaigus', ,tarkushammas', ,häbeduskühm', ,välisiduleht' pro ,seadmise jõud', ,tarkusehammas', ,välimine iduleht' jne. ,Äädikahape' asemel peaks ütleva ,äädikhape'.

,Mõlempoolne', ,suguline' asemel peaks äga siiski ütleva ,mõlemapoolne', ,mõlemasuguline', ,kahepoolse' eeskujul. ,Järeletulejad' asemel peaks ütleva ,järeltulijad'; veel õigem oleks vorm ,järeletulijad', kuna ,tulek' tähendab liikumist, mida peaks märkima eessõna allatiiviga.

,*-ta*' ~ ,*-tu*' küsimuses tuleb ette vähe kõrvalekaldeid neist põhimõttest, mida sõnastiku ees seletatakse (lhk. VII): ,vahendita', ,tegevuseta' 'passivus' pro ,vahenditu', ,tegevusetu', sest et siin alalisi omadusi märgitakse, mitte ajutist seisukorda.

,*-lik*' ~ ,*-line*'-lõpu tarvitusel tabame samuti paar ebajärjekindlust: ,talitusline' pro õige ,talituslik', ,klassilik' pro ,klassiline', ,närvilikkus' pro ,närvlikkus', ,alpline' pro ,alpline' jne.

„Eesti tuletuslõppude tähenduste“ üleslugemisel oleks pidanud ,*-ndama*' („teatud seisukorda panema“) -tuletuslõpu kõrvale kahtlemata ,*-nduma*'-lõpugi asetama, tähenduses ,teatud seisukorda sattuma'.

Mõnel korral oleks võinud üleliigsest postpositiivide tarvitamisest hoiduda: ,soones', ,soonis' pro ,soone sees', ,soonte sees'; viimane ütlusviis on igatahes ebaestiline.

Mõne oskussõna oleks võinud lihtsamalt moodustada, nii ,suguvalik' pro ,sugulik valik', ,suguline' pro ,sugueluline', ,sugupoolne'. 'Suicidium' kui fakt oleks Eesti keeli ,enesetape', kui tegevus ,enesetapmine'.

E k s i m o o d u s t u s e d ja k e e l e v e a d on: ,veresoonte laiendus' pro ,laienemine', ,laiumine'; ,caloria' ,soojusüksus' pro ,soojaüksus'; ,calor specificus' ,soojusmahutus' pro ,soojamahutus'; ,tundemärklik' pro ,tunnuseline'; ,rasvasüda' pro ,rasvsüda'; ,järeltegemine' pro ,järeletegemine'; ,graduatus' ,järgjärguline' pro ,järkjärguline, astmeline'; ,stethoscopum' ,kuulutoru' p. o. ,kuulmistoru'; ,syntheticus' ,kokkupanev' (!) pro ,kokkupandav'; ,kokkuseadis' (!) pro ,kokkuseade'; ,õitsaste' pro ,õitseaste'; ,haavaõmmelus' pro ,õmblus'; ,vaieluslause' pro ,vaidluslause'; ,õõn' pro ,õõs' (vrdl. ,küüs ~ küüne'); ,hüübe' ,coagulum' pro ,hüüve, g. hüübe'; ,pööriline' ,criticus' pro ,pöördeline'; ,õõrumine' pro ,hõõrumine'; ,vastastikune', ,kohastikune' p. o. ,vastastikkune', ,kohastikkune'; ,valim' p. o. ,valem'; ,põsknäarmete paistetus' p. o. ,põsknäärete'; ,neeruastjas' p. o. ,neeruastja'; ,rohulibluke' p. o. ,rohulibleke'; ,suru' ,depressio' p. o. ,surve'; ,jädemed' ,rudimenta' p. o. ,jätmed'.

Mõned sõnad võiks kõigesuurema südamerahuga maha kustutada, näit. ,eluolenemise õpetus' ,biologia' pro ,eluteadus', samuti ,töulooline' ,geneticus', p. o. ,phülogenicus' (|| ,isikulooline' ,ontogeneticus'). Maha peaks kustutama ka ,toitlik erk' ,nervus trophicus', p. o. ,toitja' ehk ,toiteerk' mitte ka ,toiterk'. ,Tagasi jooksa' ,recurrens' on kohmetu, kuna ,korduv, taanduv', sugugi vähem ei ütle. 'Relatio' tõlge ,olenemus' on meile igatahes võõras, kuna me harjunud oleme ses mõttes tarvitama sõnu ,vahekord, suhe'; pääleegi on ,olenemus' — 'dependentia, зависимость', vrdl. ,olenen' 'dependere'.

Asudes tähestikulises järjekorras üksikute märkusi tarvitsete sõnade läbivaatamisele, tarvitatan paralleelmärki || omade ettepanekute eraldamiseks; viimaste sihiks on hulgal juhtumisel eelmisi ainult täiendada. Vaieldavamad neist varustan küsimismärgiga, ebaõnnestunud tõlked sõnastikus hüüdemärgiga. Venekeelse sõna jätan ära selle samasuse puhul ladinakeelsega.

abductio отведение eemaletõmbamine || eemaldamine.

musculus abductor || eemaldaja lihas.

aberratio отклонение kõrvale juhtimine, hälbimine, hälvitamine || kallutamine, kallutus (vrdl. kalduma).

a. chromatica расщепление свѣта kiirte jaostus || alguskillustus.

a. sphaerica сфер.отклонение || kiirte sfääriline kallutamine.

abortus выкидыш enneaegsed, enneaegne sünnitus || varasünnitus.

achylia gastrica отсутствие желудочного сока maolima puudus || maolimatus. NB! Abstrakt-eitava suffiksi *-tus*, g. *-tuse* tarvitamist võiks soovitada mitmel muulgi kohal, näit. sapi puudus || sapitus, abieluta olek || abielutus jne.

adaptatio приспособление глаза к силѣ свѣта valgushulgaga kohanemine, sobimine || valgusharjumine, valguskohanemine, valguskohastus(?)

adductio приведение ligitõmbamine || juuretõmbamine.

adhaesio прилипание liitumine || külgemine(?)

aesth esiometer измѣритель чувствительности tundelikkuse mõõtja, tundehelluse m. || herkusmõõtja, tundlusmõõtja.

aetiologia haiguse põhjuse õpetus || haiguspõhjusõpetus.

affectus душевное волнение meeleärevus, hoovatus, kihk || vahk (Wiedemann), hoog.

agonia предсмертное мучение surmaeelne nõrkus || surmaheitlus, surmavõitlus, surmatulek.

albinismus värvolluse puudus, valgesus || valgevärvisus.

algesia valutunde liigellus || valukus.

alopecia облысение juustekadu || juuskadu.

alumen квасцы maarjajää || Keem. Sõn. maarjää.

alveoli dentales зубные ячейки hambaasemed || hammasaugud, hammastuped.

ambulatorium käijate haigete vastuvõtmise paik || välis-haigemaja, arstimispaik.

amenorrhoea отсутствие мѣсячных kuupuhastuste ärajäämine || kuupuhastuste lakkamine, kadu.

ametropia silma ehitusviga, kiirtemurdmise viga || silm-mõõdutus.

amnesia gedächtnislücke osal: ne mälestuse puudus, — rike || mälukatke, mälestuskatke.

anaesthesia нечувствительность tundetus, tundlikkuse puudus, — halvatus, tuimus || alatu ndlikkus, alatundlus.

anaestheticum обезболивающее средство tundmist uimastav rohi || tuimastusrohi.

analepticum оживляющее средство virgastav, virgutav, elustav rohi || elvitusrohi, elvitaja r.

analysis quantitativa arvuline lahutus || mõõdulinel.

anamnesis haiguse tekkimiselugu || haiguslugu, haiguse eellugu.

anorganicus eluavaldamata, elutu || elunditu.

anthropologia inimese looduslugu || inimteadus.

apathia ükskõiksus, hingelõtvus, osavõtmatus, loidus || hingejõutus, kiretus.

aphasia kõnehälvatus, keelepuudus (!) || kõnetus.

apnoe бездыханность hingamise puudus, hingamisetus || lämbunus.

asphyxia обмирание hingamise seismajäämine || läkatus.

astigmatismus sõlmpunkti puudus, sarvnaha ebaühtlane kumerus || sõlmpunktitus.

asymmetricus vastanditu, ühismõõdutu, ebamõõduline, limbak || ühtmõõdutu.

atavismus возврат к типу предков muinastus, muinaspärandus (!) || muinaspõõre.

ataxia несогласованность движений korratu ühistoimetust (!), järjestamatus (!) || ühisliikumisetus.

atlas первый шейный позвонок kandja lüli || kaela alglüli.

bälbuties заиканье kogelemine, õkitamine || okitamine.

bradycardia замедление сердечной деятельности südamelaiskus, harv südametuksumine || tuksumisharvus.

bulbus pili волосная луковица juuksesibul, karva tüügaskas || juusttüugas, juussibul.

calor specificus теплоемкость soojusmahutus, erisoojus, küttevõim (!) || soojamaht, g.-maht.

canalis centralis центральный канал seljaüdi uruke || selgüdiiputk.

catheterisatio катетеризация torutamine (!) || põietühjendamise.

cauter прижигатель põletusriist || põlendi (EKS), põleti.

centrum tendineum diaphragmae сухожильный центр vaheliha kõõlusline keskpaik || vaheliha kõõluskeskus.

characteristicus iseloomulik, tundemärklik || iseloomuline, tunnusealine.

choanae narium задняя носовая отверстия tagumised nina avandused || ninapäraavaused.

collapsus колющая äkiline jõukadumine || äkkrangumine.

colliquatio разжижение vedelaks muutumine || vedeldumine.

colloidalis студенистый liimisarnane || sülditaoline.

compressa компресс niisked mähised || märgmähised.

compressio surumine, surutus (!), pigistus || surve.

congestio прилив, накопление крови vere kokkuvalgumine || verepakitus.

conjunctivitis acuta эпидемическое воспаление соединительной оболочки korratõbi (!) || terav kõitkile põletik.

continuitas непрерывность alalikus, jätkuvus || järjekestvus, pidevus.

contraindicatio противопоказание vastu põhjus, keelav tingimus || vastunäide.

defatigatio переутомление liigväsitus || üliväsitus, tülpimus.

dementia senilis старческое слабоумие vanaduse nõtrus || vanusnõdrameelsus.

dementia praecox юношеское слабоумие enneaegne nõtrus || noorusnõdrameelsus.

diaeta toidu kord, toitkord || toitmiskord.

diagnosis распознавание болѣзни haiguse äratunne || haigustunnustamine (?).

dominante (Mendel) господствующий признак võitev, valitsev tundemärk || ülitunnismärk.

dyspepsia неварение seedimisejõu rike || seedimisriike.

energia actualis энергия движения, живая сила tegev, töötav, liikumisjõud || tegujõud.

potentialis энергия положения ringul, avaldumata jõud || võimejõud.

exitus letalis смертельный исход surmaline lõpp || surmlõpp.

fermentum бродило, закваска eluline muutaine, juuretis || käärimisaine, kääritis.

gynaecologia teadus naishaigustest || naishaigusteadus.

homosexualis omasugupoolne, sarnassuguline || omasuguline.

hyperaesthesia повышенная чувствительность liigtundlikkus || ülitundlikkus, ülihellus.

|| *hyperalgesia* ülivalukus.

hyperthermia перегрѣвание liigsoojus || ülisoojendus.

hypothermia переохлаждение alasoojus || alajahutus.

idiotia врожденное слабоумие sünnipärane nõdrameelus || sündnõdrameelus, totrus.

infantilis отсталый arenemata || lapsepärane.

infectio заражение külgehakkamine || nakkamine (?) (Hellat).

irradiatio лучистое распространение (свѣта, боли), kordarlaotumine, laialikiirgamine, sädendamine (!) || kiirlemine (?) ehk kiiretamine.

Jactatio кидание на постели visklemine || heitlemine.

karyokinesis не прямое дѣление ядра keeruline jagunemine || keerdjagunemine.

kolben колба kolb (g. kolvi), keedupudel || keetepudel, sest ,keede', g. ,keete' (v. Wied.) näib tähendavat tegevust ennast, ,keet', g. ,keedu' enam selle produkti (teisiti Ridala).

labium fissum (*leporinum*) заячья губа jänese mukk || lõhkmukk.

latentus скрытый peituv, peidus, avaldumata, seotud || peitlochia послѣродовое очищение pürgavoodi voolused || sünnituspuhastused.

lysis разрѣшеніе болѣзни pikaline palaviku langemine || haigusrahustumine.

marasmus senilis старческая дряхлость vanaduse nõrkus || vanusnõrkus.

masochismus sugulise piina ihaldus || piinhimurus, kannatushimurus.

medicina legalis (*forensis*) судебная медицина kohtuline arstiteadus || kohtuarstiteadus.

morbidity заболѣваемость haigeksjäävus || haigenevus, verbist ,haigneda', Wied. ,haigenema' 'krank werden'.

musculus scalenus лѣстничная мышца astriklihas || redellihas.

mutatio päritav arenemishüpe || pärandatav, pärivuslik arenemishüpe.

necrobiosis постепенное умирание ткани tavaline kude suremine || edenev kudesurm.

olfactio обоняние haist, haistmine || haiste.

nervus olfactorius обонятельный нерв haistuerk || haisteerk.

ontogenesis isiku arenemislugu || isikulugu.

oogenesis развитие яйца munakese kujunemine || munalugu.
ordinatio предписание (врача) arsti määrus || ettekirjutus.
organon sensus орган чувств meeleriist || meelend (?).
orgasmus erutuse vahk, e. tipp || erutus-, äritusmurrang.
osmosis просачивание immistamine, imamine, kilest läbitungimine, mahlavahetus || (läbi)imbumine.

paraesthesia ebakordne tundlikkus || ebatundlikkus.

parhidrosis качественное разстройство потоотделения ebakordne higistamine || ebahigistus.

paroxysmus приступ, припадок hoog, vahk || tundemurrang.

parthenogenesis бесполое размножение sugutamata signemine || isesignemine.

passivus tegevusetu, tahtmatu || mõjutav.

penetrabilis проходимый, проницаемый läbitungitav, läbilaskev || läbistatav.

penis мужской половой член suguliige || meessuguliige.

perforatio прободение läbitorkamine || läbistamine.

phylogenesis tõuarenemiselugu, suguvõsaline arenemiskäik || tõulugu

potentialis avaldumata, pingul, võimalik || võime-.

psychoterapia mõjustusega arstimine || vaimuline; hingeline arstimine.

punctio прокол läbipiste, torge || läbistus.

radiatio излучение kiirgamine || kiirlemine.

recessivus (Mendel) отступающий (призн.) ilmunemata (!) (tundemärk) || taanduv, alatunnismärk.

regressivus обратно разрывающийся tagasiminev, vastupidine (!), tagasiarenev || taanduv.

remissio послабление (лихорадки) palaviku langemine || kuumuslangus.

sadismus sugulik piinamisetung || piinamishimurus.

secundarius вторичный teisejärguline, kahene || teiseline.

secundarius второстепенный kõrvaline, teisetähtsuseline.

simulans silmakirjahaige, haigekskujutleja || kujutlushaige.

simulatio притворство haigekskujutlemine || kujutlushaigus.

substratum почва alusollus, toitalus || aluspind.

superficialis поверхностный pinna(line), pääliskaudne || pinnaräälne.

symmetricus vastandlik || ühtmõõduline.

synkope äkiline südame seisma jäämine || südame äkkseisak.

syntheticus kokkupanev (!) || kokkupandav, koostatav, vrdl. 'koostama' 'sünteseerima'.

systola сокращение сердца südame koondumine, kokkutõmbumine || südame kokkutõmme.

tachycardia ускоренное сердцебиение südame kiirendatud tuksumine || kiirtuksumine.

tokologia учение о родах sünnitamise õpetus || sünnitusõpetus NB! Samuti suffiks 'us' mõnes muuski liitsõnas pro '-mise', abstrakti tegevusmõiste tähendamiseks.

topographia asukohta kirjeldus || kohakirjeldus.

transplantatio пересадка ümberasetamine || ümberistutamine.

variola confluens сливающаяся оспа laadaka rõuged || plaatrõuged.

zona pellucida прозрачная оболочка яйца läbipaistev kest || munakile.

Sõnastikus leidub veel sõnu, mis mind ei rahusta. Ma ei oska aga praegu nende asemele paremid soovitada. Muidugi kustutab Eesti arstiteadusliku keele arenemine tulevikus nii mõnegi neist küsimusmärkidest.

V. Ernits.

Üliõpilasorganisatsioonid.

EÜS 1914|1915 õpiaastal.

(Aruande kokkuvõte.)

1914./II. oli EÜS:is 99 tegev- ja 32 lihtliiget, 1915./I. 95 tegev- ja 15 lihtliiget, nii siis esimesel semestril kokku 131, teisel 110 liiget. Viimased jagunesid järgmiselt: 37 med., 22 jur., 14 math., 12 theol., 9 agr., 6 pharm., 5 hist., 4 rer. nat., 1 phil. Vilistlasi oli EÜS:il 1915./II. algul 139: 36 med. (5 Dr. med., neist 1 prof., 1 eradots.), 29 jur., 29 theol., 15 prov.,

5 math., 4 chem., 4 hist., 2 phil., (1 Dr. phil.), 2 agr., 2 ing., 1 rer. nat., 1 oec., kuna 9 vilistlase eriteaduse kohta aruandes teated puuduvad.

EÜS:is töötas läinud aastal 8 osakonda. Loodusteaduse Osakonnas peeti 1 kõne ja töötati eestikeeliste taime nimede korraldamisel. Asutati toimkond ainete kogumiseks loomanimede jaoks. Ülikooli poolt läinud suvel korraldatud õpireisist Valgele merele võttis 2 LO liiget osa.

Kodumaa Tundmaõppimise Osakond pidas 8 koosolekut kõnedega ja andis välja EÜS:i Albumi IX. „Rahvusküsimus I“. KTO liige V. Kolga on ühes mõne teise abiga üle 10 aastakäigu ajalehti bibliografeerinud.

Sportiosakond avaldas mõõdukat tegevust. Õigus- ja ühiseluteaduse osakonnad avaldasid vähe tegevust.

Matemaatika Osakond on 3 kõnet toime pannud ja füüsika oskussõnade väljatöötamisele asunud.

Usuteadlaste Osakond on 2 kõnet pidanud, Arstiteadlaste Osakond 6.

Kõiki aruandes leiduvid teateid EÜS:i liigete peetud kõnede kohfa kokku võttes kuuleme ainult 22 kõnest, endiste aastate 70—80-ga võrreldes. Võib ju olla, et tänavuses aruandes mõnedgi kõned on jäänud nimetamata — ülevaade seltsiliigete rahvuskultuurilise tegevuse kohta väljaspool seltsi puudub sellegi aasta aruandest, pääle mõne üksiku märkuse — kuid sellegi pääle vaatamata jääb kindlaks see asjaolu, et sõjaegne õhkkond halvavalt vaimlise eelvuse pääle mõjub, ka siis, kui vaimlise spontaansuse avaldamiseks väliseidgi takistusi poleks.

V. E.

Riia Eesti Üliõpilaste Seltsi 1914|1915 õpiaasta tegevuse ülevaade.

Tähendatud õpiaasta tegevus kandis laadi, mis oli juba varemini REÜS:le omane, olgugi et sõjamürin Riialé vahel õige lähidale tuli ja end ka mujal igal pool tunda andis.

1914/15. a. algul oli Seltsis 21 liiget, politseknikumi lõpetas 1, kevade semestri lõpul oli liikmeid 29. Vilistlasi oli 19. Pääkoosolekuid — jooksvate asjade ajamiseks — oli õpiaasta jooksul 14; osavõtmas oli neist läbistikkude 80% Riias viibivist seltsimeestest. Eestseisuse koosolekuid peeti nädalas kord.

Tähtsamaks sisemise elu avalduseks olid kõnekoosolekud, pääasjalikult omavahelised; koos oli läbist. 55% seltsimeestest. Esimesel semestril oli 9 kõneõhtut 8 kõnega (v. Ül. L. nr. 3/4 —

1915), üks õhtu pühendati küsimus kastile — vabalt sisseantud küsimuste harutusele.

Teise semestri jaoks töötas kõnetoimkond kava välja „kodu-maa küsimuste“ nime all, mis ka läbi viidi: 12 kõneõhtul kanti ette 17 kõnet. Kõnelejaina esines 40% seltsimeestest, kõne pikkus oli läbist. 45 min.

Kõnelejad ja kõned oli järgmised:

Ed. Hansschmidt: Eesti ajakirjandus 11./IV.

R. Käbin: Meie kirik 1./III.

J. Kopvillem: Eesti kool 1./III.

J. Kopvillem: Ideelised seltsid 8./III.

J. Mets: Katse Eesti üliõpilaskonda iseloomustada 25./IV.

J. Naaris: Mõni päevaküsimus REÜS:i elus 24/I.

J. Naaris: Rahvuspoliitika 7./II.

J. Naaris: Eestlased ja sakslased 2./II.

J. Naaris: Teaater 3./IV.

H. Normak: Balti linnaomavalitsus 18./IV.

G. Oselein: Eesti agrarolud 60-st aastast meie ajani 2./V.

M. Sander: Meie haritlased 8./III.

P. Semper: Meie kunst 3./IV.

A. Uustal: Balti maaomavalitsus 18./IV.

A. Varep: Baltimaade reformid 31./I

A. Varep: Eestlased ja lätlased 21./II.

J. Öunmann: Kodumaa seisukord pärisorjuse kaotami-seni Venemaal 2./V.

Raamatukogus oli õpiaasta lõpul 574 nr. R. 695.91 k. nominaalses väärtuses (iga aastane amortisatsioon on kogu, kui ka muu liikuva varanduse päält 10%). — Kogu tarvitati aasta jooksul 1032 korda. Kõige loetavam oli Eesti keelne kirjandus (50%). Viimasel semestril oli muu seas baltika 18% kõigist võetud raamatuist.

Lugemislaua oli I. semestril 11 eesti-, vene- ja saksakeelist, II. semestril — 14 eesti-, vene- ja prantsuskeelist ajalehte ja kirja.

Aineliseks abiandmiseks seltsimeestele töötasid pikaaja laenukassa ja n. n. „vasekassa“, mis lühikeseajalist laenu andis. Esimene andis aasta jooksul laenuidena välja R. 373.50 k., teine R. 190.20 k.

Alalistena asutustena töötasid Seltsi juures pääle revisjoni komisjoni veel kõnetoimkond ja spordi osakond; viimane korraldas kergetleetika harjutusi. Üksikute küsimuste selgitamiseks ja pääkoosolekute otsuste läbiviimiseks valiti ajutised komisjonid.

Omavahelisi teeõhtuid oli tegevusaasta jooksul 4.

Väljaspoolne Seltsi tegevus avaldus seltsimeeste tegevuses R. E. Har. ja Abiandm. Seltsis, karskuse ja muu sisuliste kõnede pidamises, osavõtmises Riia üliõpilaskonna ettevõtteist.

Ühest-teisest aasta jooksul algatatud kavatsusest kõnelda oleks ehk enneaegne.

Politehnikumi üleviimisega Moskva sattus Selts ebaloomulikuisse oludesse (pääle kohaliste kitsenduste takistab Seltsi tööd raamatukogu suurema osa ja muu varanduse Riiga jääk). Ometi on tal korda läinud neist jagu saada, nagu ta sinne tegevus seda näitab.

N.

Uus Eesti üliõpilasorganisatsioon peälinnas.

Bestushevi kõrgemate naiskursuste juure peälinnas on asunud uus Eesti üliõpilasorganisatsioon „Eesti Ühendus“, mille liikmed on pääasjalikult PEÜS:ist ja Põhjalast. Liigete arv on 13 (2 jur., 4 phil., 3 math., 2 hist., 2 rer. nat.).

Soovime uuele organisatsioonile õnne ja jõudu tööks!

Korp. „Praternitas Estica“

on Ü. Lehe toetajate hulka astunud.

Väikesed teated.

Kõrgema kooli lõpetanud,

Käesoleval aastal on Põhjala liigetest Hans Ahven lõpetanud tehnoloogia instituudi ja Erich Eeck õigusteaduse fakulteedi ülikoolis.

„Rotalia“ liige Jüri Uluots on ülikooli õigusteaduse jaoskonna lõpetanud. I. järgu diplomiga.

„Vironia“ liigetest on Riia politehnikumi lõpetanud: kaubapuse jaoskonnas Hermann Kopvilem, mehaanika jaoskonnas Hermann Mossa — mõlemad I. järgu diplomijga.

Jaak Varik (enne EÜS) on Tallinna konsistooriumis ära teinud eksami *pro venia concionandi* ja *pro ministerio*. Samad eksamid on hiljuti Paul Kuusik (enne Ugala) Riia konsistooriumi ees ära teinud.

Üliõpilased ja sõda

Nik. Vildenu (EÜS) on Moskvast Aleksandri junkrukooli astunud.

Fortunat Margevitsch (Rotalia) on Mihailovi sõjakooli läinud.

J. Parktal (enne EÜS) on sõjaväekooli lõpetanud ja Austria väerinnaale saadetud.

Ado Rosiorg (EÜS) ja J. Tillo (Tartust, väljastpoolt org.) on Pavlovskis astunud sõjaväelendurite kooli meteoroloogia jaoskonda.

Vilistlaste tegevusala.

Cand. math. Hermann Jaakson, Aug. Topmann (enne päälinna konservat) ja Anton Öunapuu (gümr., Helsingi ülikoolist) on 13. I. 1916. Tallinna reaalkooli õpetajaiks valitud.

Cand. theol. A. Saarmann on 6. I. 1916. õpetajaks õnnistatud ja Viljandi maakonna vikaariks määratud.

Vabakunstnik J. Avik on kutsutud Keiserliku Muusika Seltsi Riia osakanna Muusikakooli koorilaulu klassi juhatajaks.

Eesti üliõpilased Teede Inseneride Instituudis.

1915. aasta esimesel semestril õppisid M. Luhti saadetud teadete järele järgmised Eesti üliõpilased Teede Inseneride Instituudis:

	N i m i.	Sisseastum aasta.	Keskkooli lõpetanud	Organisatsioon.
1	Fahlberg Roderich	1907	Tartus, reaalkool	Väljaspool org., sak- sastunud.
2	Kaal Konstantin	1907	Tartus, reaalkool	Väljaspool org., ve- nestunud.
3	Pihlak Artur	1907	Tallinnas, reaalkool	Põhjala.
4	Parsmann Anton	1908	Tartus, reaalkool	Põhjala.
5	Jürisson Robert	1909	Narvas, gümnaasium	Väljaspool org., tun- nistab enese eestlas
6	Luht Mihkel	1911	Tartus, reaalkool	Rotalia.
7	Müürman Heinrich	1914	Tallinnas, Ptr. reaalk	Väljaspool org.
8	Reinberg Anton	1914	Peetrilinnas	Põhjala.
9	Relo Aleksander	1914	Nikolai kadettikorp.	P E Ü S

Instituudi nimekirjas leiduvat veel rohkesti isikuid, kelle eestluse kohta raske olevat otsusele jõuda M. Luhtile senni käepärast olnud teadete põhjal.

M. Luhti esitatud nimekirjast näeb, et esimesed Teede Inseneride Instituuti astujad väljaspoole organisatsiooni jäid, venetsusid ehk saksastusid. Hiljemini aga muutub asi Peetrilinna Eesti üliõpilasorganisatsioonide kasuks. Seegi on väike detail meie kiirest rahvuslikust kasvamisest viimasil aastail, ka päälinna Eesti asunduse akadeemilises osas.

Üliõpilasorganisatsioonide eluküsimus Tartu ülikooli nõukogus.

Nagu „Acta et Commentationes Universitatis Jurjeviensis (olim Dorpatensis)“ nr. 11, 1915. a. lugeda, oli 6. III. 1915. a. üliõpilasorganisatsioonide olemasolu küsimus ühes Saksa korporatsioonide värvide küsimusega Tartu ülikooli nõukogu koosolekul harutusel, prof. Vestenriki ettepanekul. Kõneldi pikalt *pro* ja *contra* ja otsustati 23 häälega 17 vastu prof. Vestenriki estepanekud tagasi lükata, mis mitte ainult värvide kandmise keelmist ei nõudnud, vaid kogu üliõpilasorganisatsioonidegi väljasulgemist ülikooli valitsuse valvuse ja varju alt, neid üleüldise administratsiooni hooleks jättes.

Vaidlustel esitatud mõtted, nii hästi *pro* kui *contra*, on selle võrra huvitavad ja praegust ülikooli professorkonda selle võrra iseloomustavad, et me võime puhtast südamest prof. Vestenrikile tänulikud olla nõudmise eest seda protokollit trükkis avaldada.

Lõppeks tähendame, et korporatsioonide märkide kandmise keeld tuli pärastpoole väljaspool ülikooli seisvilt võimudelt.

Tartu ülikooli evakueerimisküsimus

„Permi küsimuse“ kohta saadakse senni ainult segaseid teateid. Korra kuulub (Post. 297, 1915. a.), permlased koguvad börse üleskutsel andeid ülikooli hoone ehitamiseks. Natuke hiljemini kuulub, et juba 1¹/₂ milj. rubla on tulevasele ülikoolile

ära lubatud (linn 500 tuh., Meshkov 500 tuh., semstvod 325 tuh. ja veel muud). Kuid siiski kaheldakse ülikooli vastu võtmast, kuna just enne seda põllutöö- ja metsaasjanduse instituudi avamiseks eeltöid tehti. Semstvod kardavad suurt osa omist sissetulekuist ülikooli alla kinni panna. Kortrihüda on suur . .

Lõppeks kuulub koguni, et Perm enesele ise ülikooli tahtvat, millega haridusministergi nõus olevat. Asja eesotsas seisvat jällegi kaupmees Meshkov.

Tartu ülikooli usuteaduse fakulteedi ärakaotamise küsimus

olevat „Deni“ teatel haridus- ja siseministeriumis päevakorral. Sellega tahetavat fakulteedi kitsas-konfessionaalist iseloomu kaotada. Fakulteedi asetäitjaks tahetavat päälinnas „või aga mõnes suuremas lõunapoolses linnas“ ev.-lut. usuteaduse akademia avada, milles oleks õppekeeleks Vene keel, õpiaineks aga pääle muu „Vene kirjandus, kirjanduse ajalugu ja Vene ajalugu.“

Eraülikooli kuulajate arstieksamid.

Haridusministri kõrgemalt poolt saadud loal võivad arstieksami ära teha ja sellekohase diploomi saada needgi eraülikooli kuulajad, kel keskkooli lõputunnistus puudub.

Vähene spordihuvi?

1916. a. jaanuaril kavatsetud Eesti üliõpilaste talvespordi võistlused jäävad pidamata, „osavõtjate vähese arvu pärast“, nagu EÜS:i Spordi Osakond teatab (Post. s. a. nr.).

Koguteos Baltimaade üle

ilmuvad 1916. a. algul Moskva Eesti tegelaste väljaandel, lätlaste ja venelaste kaastegevusel. Nagu Al. Kaelas sest „Post.“ nr. 299 1915. a. kirjutab, olevat läinud aastal tekkinud koguteose mõte MEÜS:i poolt tegelikku toetust leidnud.

Üliõpilaste Lehe hind

on 1916. aastal 1 rbl. 75 kop. (enne 1 rbl. 50 kop.) aastas.

Vastutav toimetaja ja väljaandja mag. V. Grünthal.
Tegev toimetus: V. Ernits, H. Karro, A. Reben.

Rahvusliku poliitika, teaduse, kirjanduse
ja kunsti kuukirja

„Vaba Sõna“

1916. aasta

tellimiste vastuvõtmjne on avatud.

Erakordselt raskete aegade pääle vaatamata tahab „Vaba Sõna“ 1916. aasta oma ilmumist jätkata.

Püüdes endiselt kõiki moderni kultuuri probleeme, uusi voolusid ja ideesid teaduses, kirjanduses ja kunstis ning tähtsamid päevaküsimusi asjalikult ja teaduslikult valgustada, tahab „Vaba Sõna“ kõige noore, kasvava ja tõusva ühendajaks olla

„Vaba Sõna“
toetavad hulk kaastöölisi kodu- ja väljamail

Tellimise hind:

postiga aastas 2 rbl. 50 kop., pooles aastas 1 rbl. 30 kop. Postita aastas 2 rbl. 20. kop., pooles a. 1 rbl. 20 kop. Üksik nr. 25 kop.

Kirjade aadress: Top. Юрьев, Спфл. губ., „Vaba Sõna“,
Rüütli uul. nr. 4.

„Üliõpilaste Leht”

ilmub 3 korda õpiaastas, 4 numbrit semestris.

Tellimishind:

aastas ühes postikuludega 175 kop., üksik number 25 kop.

Adress: Tartu (Юрьев, Лифля.), „Noor-Eesti.”

Toimetuse kõnetunnid:

igal teisip. ja reedel k. 12—1 „Noor-Eesti“ ruum., Tartus, Rütüli u. 4.
